

Kommunstyrelsen

Remiss införande av kommunalt bostadstillägg för personer med funktionsnedsättning

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen remitterar förslag till införande av kommunalt bostadstillägg för personer med funktionsnedsättning till vård och omsorgsnämnden och till rådet för funktionshinderfrågor för yttrande.
2. Yttranden över förslaget lämnas till kommunstyrelsen senast den 30 juni 2016.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige gav kommunstyrelsen i uppdrag att utreda ett eventuellt införande av kommunalt bostadstillägg för personer med funktionsnedsättning när boendeberedningen slutrapport beslutades (KSK/2014:406). En utredning har därför gjorts avseende om möjligheten att införa ett kommunalt bostadstillägg för personer med beslut om särskilt boende enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade samt enligt socialtjänstlagen.

Målgruppen har oftast en svag ekonomisk ställning med begränsade möjligheter till att betala höga hyror i nyproducerade bostäder. Det statliga bostadstillägget för personer med funktionsnedsättning är 4650 kr/mån vilket är lägre än det maximala statliga tillägget för pensionärer som 6200 kr/mån. Normala hyror i nyproducerade mindre lägenheter är c:a 7500 kr.

Risk finns att personer med beslut om särskilt boende inte flyttar till erbjudet boende på grund av svårigheter att klara hyresnivån och att beslutad insats inte blir verkställd. Detta kan leda till sanktionsavgifter för kommunen. Alternativt kan personen flytta in i boendet för att därefter begära försörjningsstöd från kommunen.

Förslag

Kommunalt bostadstillägg gäller personer med funktionsnedsättning som är folkbokförda i Eskilstuna kommun och har beslut om bostad med särskild service och särskilt anpassad bostad enligt 9.8 och 9.9 §§ LSS eller beslut om bostad med särskild service i form av gruppboende och serviceboende enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL).

Bostadstillägg utgår för brukare som har en hyra som överstiger genomsnittlig hyra som är 5350 kr/mån enligt Försäkringskassans föreskrift (kommuner med mer än 75 000 invånare).

Beräkning av bostadstillägg görs genom att samtliga inkomster, ersättningar och bidrag räknas samman och från detta belopp avräknas hyra. Minimibelopp som man ska kvar är för 2016 5001 kronor per månad för ensamstående. Yngre personer med funktionsnedsättning kan efter individuell prövning få ytterligare 10 procent. Om kvarstående belopp är under lagstadgat minimibelopp som är 5501 kr/mån för 2016 ges bostadstillägg.

Exempel på när kommunalt bostadstillägg ges:

Inkomst netto efter skatt	+6200
Statligt bostadstillägg	+4650
Hyra exklusive el	-7000
Kommunalt bostadstillägg	<u>+1651</u>
Minimibelopp att ha kvar	5501

Minimigräns för utbetalning är 300 kronor/månad. Rutiner för ansökan och bedömning tas fram inom vård- och omsorgsnämnden.

Finansiering

Finansiering av kommunalt bostadstillägg sker från vård- och omsorgsnämndens budgetram.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

Ett införande av kommunalt bostadstillägg innebär förbättrade möjligheter för personer med funktionsnedsättning att acceptera erbjuden bostad trots hög hyresnivå. Genom detta stöds det strategiska målet social uthållighet.

Bakgrund till förslaget framgår i bifogad utredning.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Pär Eriksson
kommundirektör

Sara Molander
tf. utvecklingsdirektör

Utredning av kommunalt bostadstillägg för personer med funktionsnedsättning

Bakgrund

Antalet personer med funktionsnedsättning som har behov av insatser har ökat under flera år. Den förändrade bostadsmarknaden i kommunen försvårar utökningen av bostäder med särskild service inom befintligt bostadsbestånd och nybyggnationer bedöms behövas för att tillgodose framtida behov. Genomsnittligt bedöms behovet av nya platser de närmaste åren till ca 10-12 platser för LSS-boende och 6 -8 platser för boende inom socialpsykiatri. I samband med att beredning för vård- och omsorgsboenden lämnade sin slutrapport till kommunfullmäktige fick kommunstyrelsen i uppdrag att utreda ett eventuellt införande av kommunalt bostadstillägg för personer med funktionsnedsättning (KSKF/2014:406).

Ett ökande problem är att de nya bostäder som byggs ofta får en hög hyra, en nyproducerad lägenhet på ett rum och kök kan kosta över 7000 kr/månad. Möjlighet finns att få bostadstillägg från Försäkringskassan med max 93 procent på en hyresnivå på max 5000 kr/månad.

Personer med funktionsnedsättning skall ha möjlighet att leva och bo i en fullvärdig bostad som är den enskildes privata och permanenta hem. Bostäderna bör ligga i etablerade bostadsområden och får inte ha institutionell prägel. Kollektivtrafik bör finnas och närhet till dagligvaruhandel är en fördel. För personer med beslut om bostad med särskild service finns servicebostad eller gruppboende. För båda boendeformerna gäller att bostaden ska vara fullvärdig enligt Boverkets byggnadsregler (BBR).

En servicebostad består av ett antal lägenheter med tillgång till gemensam service och stöd dygnet runt. Serviceboende är en mellanform mellan självständigt boende i egen lägenhet och en lägenhet i en gruppboende. En gruppboende består av ett antal fullvärdiga boendelägenheter som är grupperade kring gemensamma utrymmen. De gemensamma utrymmena ligger i nära eller direkt anslutning till de enskilda lägenheterna och är lätta att nå

Kommunalt bostadstillägg till personer med funktionsnedsättning (KBH eller KBF)

Kommunalt bostadstillägg till personer med funktionsnedsättning förkortas oftast KBH eller i en del fall KBF. I den här utredningen används KBH men förslaget är att förkortningen KBF används i Eskilstuna kommun.

Kommunalt bostadstillägg till personer med funktionsnedsättning (KBH) är ett komplement till främst det bostadstillägg som Försäkringskassan betalar ut, men också övriga bostadsbidrag. Det finns dock ingen skyldighet för kommunerna enligt socialtjänstlagen (SoL) att utge KBH. KBH finns bara i några kommuner och reglerna kan variera ifrån kommun till kommun. KBH är till för att täcka de fördyrande bostadskostnader som kan uppstå på grund av funktionsnedsättningen.

Exempel från andra kommuner

Enligt SKL:s rapport ”hyresnivåer i särskilda boenden” har vissa kommuner, till exempel Göteborg och Stockholm länge haft ett kommunalt bostadstillägg bland annat för brukare i bostad med särskild service. Andra kommuner till exempel Malmö och Karlstad har en ”hyressättningsmodell” i särskilda boenden med högsta hyresnivå (oavsett storlek och standard på lägenhet) vilken kompenseras av bostadstillägget från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Några andra kommuner hänvisar den enskilde att ansöka om ekonomiskt bistånd.

Stockholm

En grundförutsättning enligt Stockholms stad för att KBH ska kunna beviljas är att personen kan påvisa en merkostnad för bostaden, dvs. att behovet av den aktuella bostaden är en följd av funktionsnedsättningen. En annan grundförutsättning är att personen är folkbokförd och bosatt i Stockholms kommun.

KBH fastställs efter en beräkning baserad på den enskildes bostadskostnad, övriga bostadstillägg och bostadsbidrag samt på inkomst och förmögenhet. Vid beräkningen tillämpas huvudsakligen bestämmelser om bostadsbidrag enligt 93-98 kap. socialförsäkringsbalken (SFB). Vid beräkning av bostadskostnad tillämpas Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnaden för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad för år 2014 (PFS 2013:2) och Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara boendekostnad 2014 (FKFS 2013:14).

Gävle

Kommunalt bostadstillägg gäller personer med funktionsnedsättning som är folkbokförda i Gävle kommun och har beslut om bostad med särskild service och särskilt anpassad bostad enligt 9.8 och 9.9 §§ LSS eller beslut om bostad med särskild service i form av gruppboende och serviceboende enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL) och har en hyresnivå som överstiger 5300 kronor och har

tagit ut de förmåner som staten kan ge i form av ersättningar, pension, bostadsbidrag och bostadstillägg.

Exempel då brukare har behov av kommunalt bostadstillägg

Inkomst netto	+6 200
Förmögenhet	0
Statligt bostadstillägg	+4 650
Hyra	-5 625 exklusive el
Kommunalt bostadstillägg	+ 300
Minimibelopp, har kvar	5 525

Kostnader som finns redan idag

En brukare som idag bor i en befintlig gruppboende som inte är anpassad efter dennes behov har troligen en högre personalbemanning än vad brukaren skulle kunna ha i ett bättre anpassat boende. Kan brukaren erbjudas en lägenhet i lämpligare boendeenhet, men där hyran är högre än ett vanligt boende kan kostnader teoretiskt räknas hem. Det kommer troligen bli svårt att motivera brukaren till en flytt utan möjligheten till ett kommunalt bostadstillägg.

Brukare som tackar nej till erbjudna lägenheter i bostad med särskilt service kostar i administration av icke verkställda beslut med rapportering till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och handläggaren måste aktualisera ett eller flera nya erbjudanden till den aktuella brukaren innan denne kan tacka ja till ett bra erbjudande.

Det innebär även att de pågående stödinsatserna kring den enskilde fortsätter. Det är svårt att uppskatta kostnader för de insatser den enskilde behöver i väntan på att boendebeslutet kan verkställas. Ett dygn på korttidsenhet kostar mer än ett dygn i gruppboende. Varje timme med hemtjänst, ledsagare eller avlösare kostar omkring 300-400 kronor. Dessa stödinsatser är alltså i många fall dyrare än bostad med särskild service där personalresurserna under dygnet samordnas mellan flera brukare.

IVO ger vitesföreläggande om de pågående alternativa stödinsatserna har lägre kostnader än kostnaden i bostad med särskild service. Vitesföreläggandet motsvarar den kostnad kommunen sparar genom att inte verkställa beslutet med ett tillägg på 25 procent i en repressiv del. Den repressiva delen på ett vite innebär med andra ord alltid en merkostnad för kommunen och tas ut per dygn.

Oavsett om kommunen har dyrare pågående stödinsatser i avvaktan på verkställighet eller får ett vitesföreläggande innebär det alltid en merkostnad för kommunen. De kostnader som uppstår av ovanstående konsekvenser kan alltså kosta lika mycket per dygn, jämfört med vad brukaren hade behövt i kommunalt bostadstillägg för en hel månad. Det innebär att det kan bli dyrare att inte införa kommunalt bostadstillägg.

En annan kostnad som kan finnas redan idag men som är svår att redovisa är försörjningsstöd. Det kan finnas personer redan idag som hänvisas till försörjningsstöd om hyresnivån är för hög. Försörjningsstöd omprövas varje månad och är ett stöd som inte är menat för permanent försörjning.

Den etiska aspekten och det mänskliga lidandet är också viktigt att lyfta fram. Att den enskilde tvingas tacka nej på grund av brist på ekonomiska resurser innebär att personer mot sin vilja bli kvar i föräldrahemmet och inte få frigöra sig från föräldrar och få ett självständigt liv.

Personer med ålderspension eller sjuk- och aktivitetsersättning, erhåller från Försäkringskassan ett statligt bostadstillägg enligt socialförsäkringsbalken (2010:110). Kompensation ges då med max 93 % av boendekostnaden vid en hyresnivå på max 5 000 kronor per månad vilket innebär ett bostadstillägg på totalt max 4 650 kronor. En ensamstående person kan ha upp till 100 000 kronor i sparat kapital utan att det påverkar rätten till bostadstillägg. I dag räknas 15 procent av förmögenheten som en inkomst som minskar bostadstillägget.

För personer över 65 år finns möjlighet till ett högre statligt så kallat särskilt bostadstillägg. Det särskilda bostadstillägget betalar Pensionsmyndigheten ut till den som fyllt 65 år och har låga inkomster och kan då kompensera en hyresnivå upp till 6 200 kronor för ensamstående.

Att inte kompensera med kommunalt bostadstillägg innebär alltså andra kostnader för kommunen som att

- brukare tackar nej till erbjuden lägenhet och, både den enskilde och närstående, behöver andra stödinsatser som kostar,
- det behövs mer resurser för att hantera handläggning,
- vitesföreläggande vid ej verkställda beslut uppkommer
- om man hänvisar den enskilde att ansöka om försörjningsstöd innebär det att en handläggare månatligen får hantera ansökan, jämfört med hanteringen en gång per år med ett kommunalt bostadstillägg.

Tidigare beslut

Eskilstuna kommun har tidigare erbjudit ett kommunalt bostadstillägg fram till 2013-12-31. Beslutet att upphöra med KBH motiverades med att personer med funktionsnedsättning kan ansöka ersättning för de merkostnader som finns till följd av funktionsnedsättning via försäkringskassan och att ersättningen är lagreglerad genom socialförsäkringarna ger den enskilde ett starkare skydd än ett frivilligt åtagande från en enskild kommuns sida. Det fanns dessutom inte vid tillfället ett behov ifrån kommuninvånarnas sida att ha ett kommunalt bostadstillägg.

Det kommunala bostadstillägget i Eskilstuna var reglerat av riktlinjer antagna av kommunfullmäktige den 15 december 1994. I riktlinjerna formulerades vilka som hade rätt till KBH, beräkning av bostadskostnad samt beräkning, utbetalning och omprövning av KBH.

I de tidigare riktlinjerna hade man till grund för beräkning av KBH, bruttohyran för bostaden, samt kostnaden för garage eller biluppställningsplats för handikappfordon. Som bostadskostnad i vanlig hyreslägenhet räknades månadshyran inklusive värme in. För bostadsrätts- och andelslägenheter räknades den fastställda månadsavgiften inklusive värme med. Vid beräkning av bruttohyran för egen fastighet och bostadsrättslägenhet tillämpades de bestämmelser som gäller vid beräkning av BTP (Bostadstillägg för pensionärer).

Nuläget i Eskilstuna

Eskilstuna har behov av att införa 20 nya bostäder med särskild service per år. Med den bostadssituation som är just nu behöver delar av dessa bostäder finnas i nybyggnation. De bostäder som kommer till genom nyproduktion blir ofta så dyra att brukare med låga inkomster har svårt att tacka ja. Uppdraget att fortsätta planera för boenden med särskild service där boendekostnaden är rimlig måste finnas kvar med att inför KBH kan var ett komplement.

Insats: Boende med särskilt stöd enligt (SoL) och Bostad med särskild service för vuxna enligt 9 Kap. 9 § (LSS)		
År 2015	Verkställda	Kö
Jan	368	21
Feb	372	16
Mars	370	18
April	369	15
Maj	373	17
Juni	373	14
Juli	373	20
Aug	377	19
Sept	378	21
Okt	378	23

Antal serviceboenden och gruppboenden i Eskilstuna oktober 2015		
Boendetyper	Antal boenden	Antal verkställda beslut
Socialpsykiatri	14	131
Gruppboende	23	154
Serviceboende	7	80
Övriga	8	13

Införande av kommunalt bostadstillägg kan vara ekonomiskt motiverat för kommunen då det finns kostnader i samband med handläggning, vite och utbetalning av försörjningsstöd redan idag och som troligen skulle minska.

KBH ska vara till för att täcka de fördyrande bostadskostnader som kan uppstå på grund av funktionsnedsättningen. Biståndet utgår utöver vad som utgör den enskildes rättigheter enligt socialtjänstlagen och prövas enligt 4 kap 2§ SoL.

Beräkningen av ett KBH för en brukare görs lättast att man fastställer beloppet efter en beräkning baserad på den enskildes bostadskostnad, övriga bostadstillägg och bostadsbidrag samt på inkomst och förmögenhet. Vid beräkning av bostadskostnad bör man utgå ifrån Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnaden för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad för år 2014 (PFS 2013:2) och Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara boendekostnad för 2014 (FKFS 2013:14).

Handläggningen av ett KBH bör utformas efter Eskilstunas riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, detta för att man i Eskilstuna kommun redan har förankring i dessa riktlinjer och kan däri också besparas arbete att utforma nya obeprövade riktlinjer.

Det är unga personer med funktionsnedsättning som främst gynnas av KBH beroende på den låga aktivitetsersättningen. Personer som är över 30 år har oftast medel i tillräcklig utsträckning att leva på, så länge de inte har en hyra som överstiger 6200 kronor. För en 20 åring med 6200 kr i hyra och 5900 kronor i månaden i aktivitetsersättning skulle det innebära att kommunens skulle behöva betala ut cirka 1550 kronor i kommunalt bostadstillägg.

Det är också viktigt följa upp KBH ur ett jämställdhetsperspektiv för att se vem som får vad av kommunens resurser, på vilka villkor och varför. Detta kan leda till att man upptäcker behov av att göra förändringar i utformning av riktlinjer och regler kring KBH.

Handläggningen av kommunalt bostadstillägg kräver arbete med information, handläggning och administration och borde kunde jämföras med Gävles uträkning där handläggning och utbetalningar och beräknas motsvara en 0,33 årsarbetare, d.v.s. 150 000 kronor per år.

I dagsläget har Eskilstuna omkring 220 lägenheter som är anpassade enligt LSS, med en genomsnittlig årshyra på 61 385 kronor, och en genomsnittlig månadshyra på 5115 kronor. Lägenhetens genomsnittliga storlek ligger på 50,5 kvm.

För att göra ett kommunalt bostadstillägg ekonomiskt genomförbart bör utbetalningen ha en minigräns på 300 kronor, vilket skulle innebära i dagsläget att omkring 30 personer med funktionsnedsättning med en hyra som överstiger 6200 kronor/månad är berättigade att ansöka bostadstillägget.

Den genomsnittliga hyran av de 30 personer som skulle vara berättigade i dagsläget för detta bostadstillägg ligger på 6956 kronor/månad. Det skulle innebära en kostnad på 2306 kronor/månad, (27672kronor/år) per person.

Det är svårt att med säkerhet säga hur kostnadsutvecklingen vid ett införande av KBH kommer att se ut. Det beror i stor utsträckning på utvecklingen på bostadsmarknaden. Oavsett om ett KBH införs så bör ett uppdrag parallellt vara att planera för en framtida utveckling av bostäder med särskild service med rimliga kostnader för att inte beroendet av ett KBH ska bli allt för stort.

Utredningens förslag

Ett införande av kommunalt bostadstillägg innebär förbättrade möjligheter för personer med funktionsnedsättning att acceptera erbjuden bostad trots hög hyresnivå. Förslaget är att införa kommunalt bostadstillägg för personer med funktionsnedsättning. Finansieringen föreslås ske från vård- och omsorgsnämndens budgetram.

Kommunalt bostadstillägg föreslås gälla för personer med funktionsnedsättning som är folkbokförda i Eskilstuna kommun och har beslut om bostad med särskild service och särskilt anpassad bostad enligt 9.8 och 9.9 §§ LSS eller beslut om bostad med särskild service i form av gruppboende och serviceboende enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL).

Bostadstillägget föreslås utgå för brukare som har en hyra som överstiger genomsnittlig hyra som är 5350 kr/mån enligt Försäkringskassans föreskrift (kommuner med mer än 75 000 invånare).

Beräkning av bostadstillägg görs genom att samtliga inkomster, ersättningar och bidrag räknas samman och från detta belopp avräknas hyra. Minimibelopp som man ska kvar är för 2016 5001 kronor per månad för ensamstående. Yngre personer med funktionsnedsättning kan efter individuell prövning få ytterligare 10 procent. Om kvarstående belopp är under lagstadgat minimibelopp som är 5501 kr/mån för 2016 ges bostadstillägg.

Exempel på när kommunalt bostadstillägg ges:

Inkomst netto efter skatt	+6200
Statligt bostadstillägg	+4650
Hyra exklusive el	-7000
Kommunalt bostadstillägg	+1651
Minimibelopp att ha kvar	5501

För att hålla nere den administrativa kostnaden föreslås en minimigräns för utbetalning till 300 kronor/månad. Rutiner för ansökan och bedömning tas fram inom vård- och omsorgsnämnden.